

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

Ректор Одеського національного медичного університету

Академік НАМН України

В.М.Запорожан

2017 р.

ПРОГРАМА

з ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

для осіб, які бажають здобувати вищу освіту
на основі повної загальної середньої освіти

Метою оцінювання з історії України є оцінювання рівня сформованості історичної компетентності випускника школи, визначення відповідності навчальних досягнень учня освітньому стандарту та чинній навчальній програмі.

Програму з історії України складено враховуючи цілі, вимоги і зміст навчання історії в школі, закладені в Державному стандарті освіти та чинній програмі з історії України для 11-річної школи. Хронологічно програма охоплює весь зміст шкільних курсів історії України від найдавніших часів до сьогодення і складається з 31 теми.

Вона передбачає перевірку сформованих в учнів знань про основні політичні, соціально-економічні, культурні події, явища та процеси минулого, діяльність видатних історичних діячів, а також сформованості в учнів загально предметних історичних умінь. Тестові завдання мають перевіряти такі знання й уміння учнів:

- називати історичні дати, хронологічні межі, періоди найважливіших подій і процесів, поняття, місця подій, обставини, учасників, результати подій, пам'ятки культури;
- визначати хронологічні межі соціально-економічних і політичних подій, їх послідовність та синхронність, встановлювати відповідність між явищами, процесами, подіями та періодами, епохами;
- локалізувати історико-географічні об'єкти та історичні факти (події, явища, процеси) на карті;
- описувати хід, зовнішні ознаки подій, пам'ятки культури різних епох;
- характеризувати (визначати істотні характерні риси, складові, етапи, віхи) подій, явищ і процесів минулого, діяльність видатних історичних постатей;
- встановлювати відповідність між одиночними фактами і типовими загальними явищами, групувати (класифікувати) факти за вказаною ознакою;
- розпізнавати найвидатніші культурні пам'ятки, описувати їх, визначати архітектурно-стильові та мистецько-стильові відмінності пам'яток різних періодів історії України, розкривати їхнє значення в українській культурній спадщині;
- визначати найважливіші зміни, що відбувалися в житті людства, значення найважливіших подій в історії України;
- встановлювати причини та наслідки подій і явищ, оцінювати їх значення;
- давати визначення історичних понять й термінів, пояснювати їх і доречно вживати;
- працювати з історичними документами різного змісту, а саме: встановлювати відповідність між змістом фрагмента документа та певною епохою, аналізувати зміст фрагмента історичного документа та пояснювати основні ідеї, які він висвітлює.

Програмі надано вигляду таблиці, яка складається з двох колонок. У першій колонці викладено зміст історичного матеріалу, у якому виокремлено факти, дати, персоналії, поняття та терміни. Це мінімум, з якого випускники повинні мати певні знання та уявлення. Термін «знання» стосується конкретних дат, подій, персоналій. Термін «уявлення» – історичних процесів, загальних характеристик певних ідей і понять.

Якщо про якийсь факт згадано у цій колонці таблиці, то це означає, що він може бути використаний екзаменаторами для перевірки знань і умінь. Якщо у програмі вказано дату, то це означає, що учень має знати її та встановлювати відповідність між нею та історичною епохою чи процесами суспільного життя минулого, діяльністю історичної постаті.

Названі в програмі історичні персоналії учень повинен вміти розпізнати за портретними рисами (автентичними пам'ятками – живописними портретами, фотографіями тощо), характеризувати діяльність цієї людини та визначати її етапи, встановлювати відповідність між цією діяльністю та певними політичними силами чи обставинами, історичною епохою, оцінювати її вплив на хід історичних подій. Кожна з персоналій названа в програмі лише один раз, проте, якщо людина впливала на перебіг історичного процесу довгий час, завдання, пов'язані з її діяльністю можуть траплятися в кількох темах.

Поняття та терміни, зазначені у програмі, учні повинні називати, визначати, оперувати ними, встановлювати відповідність з епохою, діяльністю певних політичних сил чи історичних діячів тощо. Кожне поняття чи термін згадані в програмі лише один раз, проте можуть бути конкретизовані й під час перевірки інших тем (окрім тієї, де вони безпосередньо зустрічаються). Отже, учні мають знати не тільки загальне визначення терміна, але і його конкретно-історичне значення.

У другій колонці програми вказані предметні вміння і навички, у яких конкретизуються загальні уміння, перелічені вище. Їх розподілено на такі: *розпізнавати на картосхемі, характеризувати, визначати причини та наслідки, пояснювати, у чому значення тих або інших подій та явищ.*

Невід'ємною складовою програми з історії України є перелік пам'яток архітектури та образотворчого мистецтва, обов'язкових для розпізнавання абітурієнтами.

Програма обговорена і ухвалена на засіданні приймальної комісії Одеського національного медичного університету (протокол № 3 від 07 лютого 2017 р.)

Програма затверджена наказом ректором Одеського національного медичного університету № 72-о від 14 лютого 2017 р.

ЗМІСТ

1. СТАРОДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

<i>Зміст</i>	<i>Предметні вміння та способи навчальної діяльності</i>
<p>Факти: Поява та розселення людей на території України. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Кочовики за раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян.</p> <p>Дати: IV– середина III тис. до н.е. – розселення племен трипільської культури на території України; V–VII ст. – Велике розселення слов'ян.</p> <p>Поняття та терміни: «історичні джерела», «археологія», «археологічна культура», «палеоліт», «мезоліт», «неоліт», «енеоліт», «бронзовий вік», «ранній залізний вік», «колонізація».</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі місця основних стоянок людей кам'яного віку на теренах сучасної України (Королеве, Киїк-Коба, Кирилівка, Мізин); території розселення трипільців, кіммерійців, скіфів і сарматів, місцерозташування античних міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму (Тіра, Ольвія, Пантікапей, Херсонес), напрямки розселення слов'ян під час Великого переселення народів.</p> <p>Характеризувати суспільне, господарське та духовне життя носіїв трипільської культури, кіммерійців, скіфів, давніх слов'ян.</p> <p>Визначати риси неолітичної революції, причини та наслідки занепаду Великої Скіфії, особливості грецької колонізації Північного Причорномор'я та Криму.</p> <p>Пояснювати, у чому наслідки та значення Великого розселення слов'ян.</p>

2. ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗКВІТ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

<p>Факти: Розселення східнослов'янських племінних союзів. Утворення Київської Русі. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність князів/княгині: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Запровадження християнства як державної релігії. Спорудження Софійського собору</p> <p>Дати: 882 р. – об'єднання північних та південних руських земель Олегом; 988 р. – запровадження християнства як державної релігії; 1019–1054 рр. – князювання Ярослава Мудрого в Києві.</p> <p>Персоналії: Олег, Ігор, Ольга, Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий.</p> <p>Поняття та терміни: «племінний союз», «князь», «язичництво», «християнство».</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі території розселення східнослов'янських племінних союзів у VIII–IX ст., шлях «із варягів у греки», походи князя Святослава, територіальні межі Київської Русі за Олега та Ярослава Мудрого.</p> <p>Характеризувати внутрішню та зовнішню політику Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Володимира Великого та Ярослава Мудрого.</p> <p>Пояснювати, у чому полягає значення та наслідки внутрішньо- та зовнішньополітичної діяльності князів доби.</p> <p>Визначати передумови та історичне значення запровадження християнства як державної релігії.</p>
---	---

3. КИЇВСЬКА РУСЬ ЗА ЧАСІВ РОЗДРОБЛЕНОСТІ. ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА

<p>Факти: Правління Ярославичів. Боротьба за київський стіл між Ярославичами. Князювання Володимира Мономаха та його сина Мстислава в Києві. Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Князювання Данила</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі Київське, Чернігівське, Переяславське князівства за доби роздробленості; Галицько-Волинську державу за правління Данила Романовича; напрямки походів монголів на південно-західні руські землі.</p>
---	--

<p>Романовича. Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Галицько-Волинська держава за нащадків Данила Романовича.</p> <p>Дати: 1097 р. – Любецький з'їзд князів; 1187 р. – перша згадка назви «Україна» в писемних джерелах; 1199 р. – утворення Галицько-Волинської держави; 1238–1264 рр. – правління Данила Романовича; 1240 р. – захоплення Києва монголами.</p> <p>Персоналії: Володимир Мономах, Ярослав Осмомисл, Роман Мстиславович, Данило Романович, Юрій I Львович</p> <p>Поняття та терміни: «роздробленість».</p>	<p>Характеризувати розвиток Київського, Чернігівського, Переяславського князівств, Галицько-Волинської держави, внутрішню та зовнішню політику Володимира Мономаха, Данила Романовича, Юрія I Львовича, залежність українських князівств від Золотої Орди, наслідки золотоординського панування.</p> <p>Пояснювати значення та наслідки Любецького з'їзду князів, причини та сутність політичної роздробленості Київської Русі, особливості процесу формування та значення утворення Галицько-Волинської держави.</p>
---	---

4. Політичний устрій, соціально-економічний і культурний розвиток Київської Русі та Галицько-Волинської держави в IX–XIV ст.

<p>Факти: Розвиток суспільно-політичного та господарського життя Київської Русі та Галицько-Волинської держави. Поширення писемності. Розвиток культури й освіти Київської Русі та Галицько-Волинської держави.</p> <p>Дати: 1056–1057 рр. – створення Остромирового Євангелія; 1113 р. – укладення «Повісті минулих літ»; 1187 р. – створення «Слова о полку Ігоревім», перша згадка назви «Україна».</p> <p>Персоналії: літописець Нестор, митрополит Іларіон, іконописець Алімпій.</p> <p>Поняття та терміни: «вотчинне землеволодіння», «бояри», «смерди», «ікони», «билини», «літопис», «мозаїка», «фреска», «книжкова мініатюра».</p>	<p>Характеризувати політичний і соціальний устрій Київської Русі та Галицько-Волинської держави, становище представників різних соціальних станів, розвиток господарства та торгівлі, здобутки в галузі писемності, освіти, літератури, архітектури та образотворчого мистецтва.</p> <p>Пояснювати, у чому значення Київської Русі та Галицько-Волинської держави в історії українського народу та в загальноєвропейській історії.</p>
--	--

5. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (у другій половині XIV – першій половині XVI ст.)

<p>Факти: Боротьба Польщі та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Входження українських земель до складу інших держав. Кревська унія. Остаточна ліквідація Київського та Волинського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Османської імперії. Виникнення українського козацтва. Соціально-економічне життя. Розвиток культури та освіти.</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; територію Кримського ханства.</p> <p>Характеризувати політичне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського та інших держав до і після Кревської унії, соціально-економічний розвиток українських земель, становище суспільних станів, здобутки в галузі освіти та культури, архітектури.</p> <p>Визначати особливості суспільно-політичного життя українських земель у</p>
--	--

<p>Дати: 1362 р. – битва на р. Сині Води; 1385 р. – укладення Кревської унії; 1449 р. – утворення Кримського ханства; 1471 р. – остаточна ліквідація Київського князівства; 1489 р. – перша згадка про українських козаків у писемних джерелах.</p> <p>Персоналії: Хаджі-Гірей, Костянтин Іванович Острозький, Юрій Дрогобич.</p> <p>Поняття та терміни: «шляхта», «панщина», «магдебурзьке право», «магістрат», «цехи», «дума».</p>	<p>складі Великого князівства Литовського, причини та наслідки Кревської унії, причини виникнення українського козацтва.</p>
---	--

6. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVI СТ.

<p>Факти: Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорізької Січі. Повстання 90-х років XVI ст. Братський рух. Утворення греко-католицької церкви. Розвиток культури й освіти.</p> <p>Дати: 1556–1561 р. – створення Пересопницького Євангелія; 1556 р. – заснування князем Д. Вишневецьким на о. Малій Хортиці першої Січі; 1569 р. – Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої; 1596 р. – Берестейська церковна унія. Утворення греко-католицької церкви.</p> <p>Персоналії: Василь-Костянтин Острозький, Дмитро Вишневецький, Іван Федоров.</p> <p>Поняття та терміни: «українська шляхта», «українське козацтво», «реєстрове козацтво», «Запорізька Січ», «старшина», «клеїноди», «греко-католицька церква», «братство».</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Люблінської унії, польські воєводства на українських землях та їхні центри.</p> <p>Характеризувати соціальну структуру українського суспільства, становище різних верств населення українського суспільства XVI ст., суспільно-політичні зміни, які відбулися на українських землях внаслідок Люблінської унії, здобутки в галузі освіти та науки; військово-політичну організацію козацтва; становище православної церкви, діяльність видатних діячів періоду, православних братств.</p> <p>Визначати причини та наслідки Люблінської унії, перших козацьких повстань.</p>
--	--

7. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVII СТ.

<p>Факти: Зміни в соціально-економічному житті. Розвиток міст. Вплив Берестейської унії на розвиток церковного життя в Україні. Відновлення церковної православної ієрархії 1620 р. Розвиток культури та освіти. Морські походи козаків. Участь українського козацтва в Хотинській війні. Козацькі повстання 1620-х – 1630-х рр.</p> <p>Дати:</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; воєводства Речі Посполитої на українських землях.</p> <p>Характеризувати соціально-економічне та політичне становище в українських землях, становище православної та греко-католицької церков.</p> <p>Визначати наслідки «доби героїчних походів козацтва» перших десятиліть 17 ст., козацьких повстань 20–30-рр.</p>
--	---

<p>1621 р. – Хотинська війна; 1625 р. – Куруківська угода; 1637–1638 рр. – повстання під проводом Павла Павлюка, Якова Остринина, Дмитра Гуні; 1632 р. – утворення Києво-Могилянського колегіуму. Персоналії: Петро Конашевич-Сагайдачний, Петро Могила. Поняття та терміни: «покозачення».</p>	
--	--

8. ПОЧАТОК НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ СЕРЕДИНИ XVII СТ.

<p>Факти: Національно-визвольна війна українського народу. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення української козацької держави – Війська Запорізького. Зовнішньополітична діяльність уряду Б. Хмельницького. Дати: 1648 р. – Жовтоводська, Корсунська та Пилявецька битви; 1649 р. – Зборівська битва. Укладення Зборівського договору; 1651 р. – Берестецька битва. Укладення Білоцерківського договору; 1652 р. – Батозька битва; 1654 р. – укладення українсько-російського договору. 1656 р. – Віленське російсько-польське перемир'я. Персоналії: Б. Хмельницький, І. Богун. Поняття та терміни: «Національно-визвольна війна», «Військо Запорізьке», «Гетьманщина».</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Національно-визвольної війни, територію української козацької держави за Зборівським і Білоцерківським договорами, місця основних подій війни. Характеризувати відносини Війська Запорізького з Польщею, Кримським ханством, Молдовою, Московією; умови мирних угод українців з польським урядом, українсько-російського договору 1654 р. Визначати причини та наслідки Національно-визвольної війни, місце Гетьманщини в міжнародних відносинах тогочасної Європи. Пояснювати, у чому наслідки та значення найважливіших битв війни у розгортанні національно-визвольної боротьби.</p>
--	--

9. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ 50-х – у 80-ті рр. XVII СТ.

<p>Факти: Гетьманування І. Виговського. Ухвалення Гадяцьких пунктів. Гетьманування Ю. Хмельницького. Поділ Гетьманщини. Гетьманування П. Тетері, І. Брюховецького, П. Дорошенка, Д. Многогрішного, І. Самойловича. Чигиринські походи турецько-татарського війська. Занепад Правобережжя. Запорізька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України. Дати: 1667 р. – Андрусівський договір; 1681 р. – Бахчисарайський мирний договір;</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі території, підвладні гетьманам Лівобережної та Правобережної України; території, що перебували під контролем Московського царства, Османської імперії, Польщі. Характеризувати зовнішню та внутрішню політику гетьманів, зміст політичних угод того часу, що стосувалися українських земель, особливості господарського та церковного життя. Визначати причини та наслідки Руїни; укладення гетьманськими урядами угод з державами-сусідами, найважливіших угод між іноземними державами, що стосувалися українських земель; особливості адміністративно-політичного устрою Слобідської України та Лівобережної Гетьманщини.</p>
--	--

<p>1686 р. – «Вічний мир».</p> <p>Персоналії: І. Виговський, П. Тетеря, П.Дорошенко, І. Брюховецький, І. Сірко, Ю.Хмельницький, Д.Многогрішний, І. Самойлович.</p> <p>Поняття та терміни: «Руїна».</p>	
---	--

10. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ XVII – у першій половині XVIII ст.

<p>Факти: Гетьманування І. Мазепи, І. Скоропадського, Д. Апостола. Обмеження автономії Гетьманщини. «Правління Гетьманського уряду» 1734 р. Розвиток культури та освіти. Повстання під проводом С. Палія.</p> <p>Дати: 1708–1709 рр. – повстання гетьмана І. Мазепи; 1709 р. – Полтавська битва; 1710 р. – ухвалення Конституції Пилипа Орлика; 1734 р. – заснування Нової (Підпільненської) Січі.</p> <p>Персоналії: І.Мазепа, І. Скоропадський, П. Полуботок, Д.Апостол, П.Орлик, Ф.Прокопович.</p> <p>Поняття та терміни: «Конституція», «Малоросія», «Малоросійська колегія», «козацьке бароко», «козацькі літописи».</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі українські землі, у складі різних держав; території, підвладні гетьманам Лівобережної України.</p> <p>Характеризувати внутрішню та зовнішню політику гетьманів у вказаний період, діяльність Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду»; зміст Конституції Пилипа Орлика.</p> <p>Визначати причини укладення українсько-шведського союзу в роки Північної війни; наслідки Полтавської битви для українських земель; причини та наслідки повстання під проводом С. Палія.</p>
---	--

11. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVIII ст.

<p>Факти: Гетьманування К. Розумовського. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Ліквідація Запорозької Січі. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Заселення Південної України. Розгортання гайдамацького та опришківського рухів. Зміни в політичному становищі Правобережної України після поділів Речі Посполитої. Заснування нових міст на Півдні України. Розвиток культури, науки, освіти.</p> <p>Дати: 1764 р. – остаточна ліквідація гетьманства; 1768 р. – Коліївщина; 1775 р. – остаточна ліквідація царським урядом Запорізької Січі; 1783 р. – царський указ про закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України.</p> <p>Персоналії:</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; територіальні зміни, що відбулися на українських землях унаслідок поділів Речі Посполитої, російсько-турецьких воєн (1768—1774, 1787–1791 рр.), захоплення Росією Криму (1783).</p> <p>Характеризувати основні напрями політики Російської імперії щодо України, особливості гайдамацького та опришківського рухів, територіально-адміністративного устрою та господарського життя Нової (Підпільненської) Січі.</p> <p>Визначати причини гайдамацького та опришківського рухів, скасування гетьманства і ліквідації Запорізької Січі, наслідки ліквідації Запорізької Січі та Гетьманщини, поділів Польщі, приєднання земель Правобережної України та Криму до Росії.</p> <p>Пояснювати, у чому значення Запорозької Січі й Гетьманщини в історії України.</p>
---	---

К.Розумовський, П.Калнишевський, Г. Сковорода, М. Березовський, І. Григорович-Барський, В. Боровиковський, Д. Левицький
Поняття та терміни:
«Нова (Підпільненська) Січ», «Задунайська Січ», «Коліївщина», «паланка», «зимівник».

12. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НАПРИКІНЦІ XVIII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

Факти:
Приєднання українських земель до складу Російської імперії. Адміністративно-територіальний поділ українських земель. Промисловий переворот та зародження ринкової економіки. Розвиток національного руху. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Повстання під проводом У. Кармалюка.
Дати:
1798 р. – вихід друком «Енеїди» Івана Котляревського;
1812 р. – російсько-французька війна (Вітчизняна війна);
грудень 1825 – січень 1826 рр. – повстання Чернігівського полку;
1830–1831 рр. – Польське повстання;
1846–1847 рр. – діяльність Кирило-Мефодіївського братства.
Персоналії:
М.Гулак, І.Котляревський, М.Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко.
Поняття та терміни:
«промисловий переворот», «нація», «національне відродження», «декабристи», «масонство».

Розпізнавати на картосхемі українські губернії у складі Російської імперії.
Характеризувати процес включення українських земель до складу Російської імперії, початок національного відродження, форми соціального протесту українського населення, поширення на Україну російського та польського суспільних рухів, програмні засади та діяльність Кирило-Мефодіївського братства, економічний розвиток і соціальні відносини.
Визначати причини та пояснювати, у чому значення соціальної боротьби на українських землях, діяльності Кирило-Мефодіївського братства.

13. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ XVIII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

Факти:
Приєднання західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії, адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель, реформи Марії Терезії та Йосифа II й українські землі, діяльність «Руської трійці». Діяльність Головної руської ради.
Дати:
1816 рр. – створення освітнього товариства галицьких греко-католицьких священників;
1833–1837 рр. – діяльність «Руської трійці»;
1848 р. – скасування кріпацтва на західноукраїнських землях (селянська реформа).
Персоналії:
М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький, Л.Кобилиця, І.Могильницький.

Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі Австрійської імперії.
Описувати перебіг національного руху в Галичині під час революції 1848–1849 рр. в Австрійській імперії.
Характеризувати політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель, її наслідки, реформи Марії Терезії та Йосифа II; початок національного відродження, форми соціального протесту населення.
Визначати наслідки та пояснювати, у чому значення подій 1848–1849 рр., причини та значення антикріпосницького руху в західноукраїнських землях.

14. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ КІНЦЯ XVIII – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ.

<p>Факти: Національне відродження. Відкриття університетів. Зміни в освіті. Поява «Історії русів». Розвиток літератури, мистецтва.</p> <p>Дати: 1805 р. – відкриття університету в Харкові; 1834 р. – відкриття університету в Києві.</p> <p>Персоналії: П. Гулак-Артемівський, Г. Квітка-Основ'яненко, М. Максимович, М. Остроградський, В. Каразін.</p> <p>Поняття та терміни: «романтизм».</p>	<p>Характеризувати основні явища і процеси розвитку культури цього періоду, творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців.</p> <p>Визначати умови та особливості розвитку культури кінця XVIII – першої половини XIX ст., причини культурних зрушень у першій половині XIX ст.</p>
---	---

15. НАДДНІПРЯНСЬКА УКРАЇНА В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

<p>Факти: Реформи 60–70-х рр. XIX ст. і процеси модернізації в Україні. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадського руху. Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства».</p> <p>Дати: 1863 рр. – Валуєвський циркуляр; 1863–1864 рр. – польське національно-визвольне повстання. 1876 р. – Емський указ.</p> <p>Персоналії: В. Антонович, М. Драгоманов, Б. Грінченко, П. Чубинський.</p> <p>Поняття та терміни: «земства», «громадський рух», «Братство тарасівців».</p>	<p>Характеризувати основний зміст реформ 1860–1870-х рр., особливості проведення реформ на українських землях, зміни в соціальному складі населення в другій половині XIX ст., процеси модернізації, національний рух на Наддніпрянській Україні.</p> <p>Визначати наслідки промислового перевороту.</p>
--	--

16. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ (АВСТРО-УГОРСЬКОЇ) ІМПЕРІЇ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

<p>Факти: Національна політика австрійського уряду щодо українських земель. Розвиток кооперативного руху, трудова еміграція. Політизація національного руху й утворення перших політичних партій: Русько-української радикальної партії (РУРП), Української Національно-демократичної партії (УНДП). Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта».</p> <p>Дати: 1868 р. – створення у Львові товариства «Просвіта»; 1873 р. – створення у Львові Літературного товариства ім. Т. Шевченка (від 1892 р. – Наукового товариства ім. Т. Шевченка); 1890 р. – створення РУРП; 1899 – створення УНДП.</p>	<p>Характеризувати особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель у другій половині XIX ст., зміни в соціальному складі населення, основні течії суспільно-політичного руху (москвофіли та народовці); діяльність «Просвіт» та Наукового товариства ім. Т. Шевченка, процес утворення українських політичних партій у Галичині.</p> <p>Визначати причини трудової еміграції українців, зародження кооперативного руху, особливості українського національного руху, напрями діяльності та здобутки провідних діячів західноукраїнських земель у національному русі другої половини XIX ст.</p>
--	---

<p>Персоналії: І. Франко, М. Павлик</p> <p>Поняття та терміни: «трудова міграція», «партія», «українофіли», «москвофіли», «народовці», «нова ера».</p>	
--	--

17. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

<p>Факти: Піднесення української культури. Освіта. Розвиток науки. Розвиток літератури, музичного, образотворчого, театрального мистецтва. Українські підприємці-благодійники. Церковне життя.</p> <p>Дати: 1865 р. – відкриття Новоросійського університету.</p> <p>Персоналії: С.Васильківський, С. Гулак-Артемівський, М. Заньковецька, І. Мечников, А. Кримський, Леся Українка, І. Карпенко-Карий, М.Кропивницький, М. Лисенко, М. Пимоненко, М. Леонтович, М. Садовський, С. Крушельницька, Д. Яворницький, М. Коцюбинський, Марко Вовчок.</p> <p>Поняття: «меценат», «професійний театр», «реалізм», «модернізм».</p>	<p>Характеризувати основні культурні явища, процеси другої половини ХІХ – початку ХХ ст., розвиток літератури, образотворчого, музичного мистецтва, архітектури, процес становлення професійного театру, діяльність меценатів та їхній вплив на розвиток культури.</p> <p>Визначати умови розвитку культури в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст., творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців.</p>
--	--

18. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

<p>Факти: Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Становлення й консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Події революції 1905–1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад в І та ІІ Державних Думах. Посилення національного гніту в Наддніпрянській Україні в 1907–1914 рр. Земельна реформа П. Столипіна та її вплив на Україну.</p> <p>Дати: 1900 р. – утворення РУП, першої політичної партії Наддніпрянської України.</p> <p>Персоналії: М. Терещенко, Є.Чикаленко.</p> <p>Поняття та терміни: «монополія»</p>	<p>Характеризувати особливості економічного та соціального розвитку Наддніпрянської України (процес монополізації, розвиток сільського господарства, процес утворення українських політичних партій, розвиток самостійницької і автономістської течій в національному русі), національно-визвольний рух України в роки російської революції 1905–1907 рр., діяльність українських парламентських громад в І та ІІ Державних Думах Росії, проведення Столипінської аграрної реформи, особливості її запровадження в Україні.</p> <p>Визначати основні тенденції соціально-економічного та політичного розвитку Наддніпрянської України.</p>
--	--

19. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

<p>Факти: Становище промисловості та сільського господарства. Активізація національного руху. Вплив Української греко-католицької церкви на піднесення національної свідомості населення західноукраїнських земель.</p>	<p>Характеризувати економіку західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської імперії, розвиток кооперативного руху, діяльність західноукраїнського політичного руху на початку ХХ ст., національних і спортивно-фізкультурних організацій «Сокіл» та «Січ».</p>
--	--

Боротьба політичних партій західноукраїнських земель за реформу виборчої системи.

Персоналії: А. Шептицький, І. Боберський, К. Трильовський.

Визначати причини активізації західноукраїнського політичного руху на початку ХХ ст., його результати, роль А. Шептицького.

20. УКРАЇНА В ПЕРШІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

Факти:

Позиції українських політичних сил Наддніпрянської України та західноукраїнських земель щодо війни. Перебіг воєнних дій на території України. Бойовий шлях легіону Українських січових стрільців.

Дати:

серпень 1914 р. – утворення Головної української ради, формування легіону Українських січових стрільців, створення Союзу визволення України.

1914 р. – Галицька битва. Взяття Львова.

1916 р. – Брусилівський прорив.

Персоналії: О. Брусилів

Поняття та терміни:

«Світова війна», «Союз визволення України», «Головна українська рада», «Галицько-Буковинське генерал-губернаторство».

Розпізнавати на картосхемі військові події на території України в 1914–1916 роках.

Характеризувати територіально-політичні цілі воєнно-політичних блоків – учасників війни, еволюцію позиції українських політичних сил у питанні війни, соціально-економічне та суспільно-політичне становище населення впродовж війни, динаміку змін у свідомості різних соціальних верств українського суспільства.

Визначати соціально-економічні та політичні наслідки війни для українського суспільства.

21. УКРАЇНЬКА РЕВОЛЮЦІЯ

Факти:

Революційні події в Україні в 1917 – на початку 1918 р. Еволюція поглядів політичних сил України в питанні самовизначення українців (Універсали Центральної Ради). Політика Української Центральної Ради (УЦР) щодо Тимчасового уряду та радянської Росії. Проголошення Української Народної Республіки. Війна радянської Росії з УНР. Проголошення незалежності УНР.

Дати:

березень 1917 р. – утворення Української Центральної Ради;

квітень 1917 р. – Всеукраїнський Національний конгрес;

червень 1917 р. – ухвалення I Універсалу УЦР;

липень 1917 р. – ухвалення II Універсалу УЦР;

листопад 1917 р. – ухвалення III Універсалу УЦР;

січень 1918 р. – ухвалення IV Універсалу УЦР.

Персоналії:

М. Грушевський, С. Єфремов.

Поняття та терміни:

«автономізація», «самостійники», «Універсали УЦР», «Генеральний секретаріат», «Народний секретаріат», «українізація армії».

Розпізнавати на картосхемі територію Української Народної Республіки, заявлену III Універсалом УЦР; перебіг подій першої війни УНР з радянською Росією.

Характеризувати процес утворення та еволюції Української Центральної Ради, діяльність українських партій, політичних діячів в історії періоду, основні положення I, II, III та IV Універсалів УЦР, особливості соціально-економічного становища, взаємовідносини УЦР з Тимчасовим урядом, перебіг та результати боротьби за владу в Києві в жовтні – листопаді 1917 р.

Визначати причини Української революції, її характер, місце різних політичних сил у подіях періоду; місце і роль Всеукраїнських з'їздів рад у Києві та Харкові, ультиматуму Раднаркому в політиці більшовиків щодо усунення УЦР; причини та наслідки першої війни радянської Росії з УНР; здобутки і прорахунки УЦР в державотворчому процесі; причини ухвалення Універсалів УЦР, пояснювати, у чому їхнє історичне значення.

22. УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПРОЦЕС (1918 – 1920 РР.)

Факти:

Брестський мир між УНР та державами Четверного союзу, Військова конвенція УНР з Німеччиною та Австро-Угорщиною. Ухвалення Конституції УНР. Гетьманський переворот й утворення Української Держави. Утворення ЗУНР. Прихід до влади Директорії. Акт злуки УНР та ЗУНР. Окупація військами Антанти півдня України. Денікінський режим в Україні. «Київська катастрофа». Більшовицький режим в Україні. Ухвалення Конституції УСРР 1919 р. «Чортківська офензива». Перший «Зимовий похід» Армії УНР. Варшавська угода між УНР та Польщею. Польсько-радянська війна на території України. Другий «Зимовий похід» Армії УНР.

Дати:

січень (лютий) 1918 р. – Брестський мир між УНР та державами Четверного союзу;

29 квітня 1918 р. – державний переворот і прихід до влади П. Скоропадського;

14 листопада 1918 р. – утворення Директорії;

листопад 1918 р. – проголошення ЗУНР;

22 січня 1919 р. – Акт злуки;

квітень 1920 р. – Варшавська угода;

березень 1921 р. – Ризький мир.

Персоналії: В. Винниченко, Н.Махно, С.Петлюра, Є.Петрушевич, Г.П'ятаков, Х.Раковський, П.Скоропадський, М. Щорс, Ю. Коцюбинський

Поняття та терміни:

«Директорія», «Українська Галицька армія», УСРР, «воєнний комунізм».

Розпізнавати на картосхемі хід воєнних дій на території України в 1918–1921 рр., територію УНР за Брестським миром, територію Української Держави П. Скоропадського.

Характеризувати внутрішню та зовнішню політику урядів гетьмана П. Скоропадського, Директорії, ЗУНР, УСРР, зміст Варшавської угоди між УНР та Польщею, Ризького мирного договору, культурне життя в Україні в 1918–1920 рр.

Визначати причини гетьманського перевороту та падіння режиму гетьмана П. Скоропадського; особливості внутрішньої та зовнішньої ситуації в УНР часів Директорії; причини та наслідки українсько-польської війни та підписання С. Петлюрою Варшавського договору; причини поразки національно-визвольних змагань (національно-демократичної революції в Україні);

Пояснювати, у чому історичне значення відновлення української державності на східно- та західноукраїнських землях та об'єднання українських держав (Акт злуки).

23. УКРАЇНЬКА СРР В УМОВАХ НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ (1921–1928 РР.)

Факти:

Входження УСРР до складу СРСР. Неп в УСРР. Відбудова народного господарства. Політика «коренізації» в УСРР (українізація). Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Українське національне відродження 20-х рр.

Дати:

1922 р. – входження УСРР до складу СРСР;

1921 – 1923 рр. – голод в Україні;

1923 р. – початок політики «українізації»;

1925 р. – завершення відбудови промисловості, курс на індустріалізацію.

Персоналії:

Л. Каганович, О. Шумський, М. Скрипник, М. Хвильовий, Л. Курбас, М. Бойчук, О. Довженко.

Розпізнавати на картосхемі зміни в адміністративно-територіальному устрої УСРР у 1921–1928 рр.

Характеризувати неп та її складові, процес стабілізації економічного й соціального життя в Україні, політику більшовиків щодо релігії та церкви в Україні, політику «українізації» та її наслідки, особливості розвитку української культури в цей період.

Визначати причини та наслідки «українізації», її вплив на українську культуру й ментальність населення УСРР, вступу УСРР в СРСР; причини та особливості впровадження непу в Україні.

Поняття та терміни:

«індустріалізація», «українізація», «автокефальна церква».

24. УКРАЇНИ В 1929 – 1938 РР.**Факти:**

Радянська модернізація в Україні. Суспільно-політичне, соціально-економічне, культурне та релігійне життя. Масові репресії. Ідеологізація суспільного життя, культ особи. Згорання українізації.

Дати:

1928 р. – Шахтинська справа;

1929 р. – справа «СВУ»;

1929 р. – рік «великого перелому», початок суцільної колективізації;

1932 – 1933 рр. – Голодомор в Україні;

1934 р. – перенесення столиці України з Харкова до Києва;

Персоналії:

О. Стаханов, П. Постишев, С. Косіор, Й. Сталін, Г. Петровський.

Поняття та терміни:

«форсована індустріалізація», «стаханівський рух», «колективізація», «розкуркулення», «закон про п'ять колосків», «голодомор».

Розпізнавати на картосхемі основні індустріальні об'єкти, побудовані за часів модернізації.

Характеризувати сутність і наслідки політики форсованої індустріалізації та колективізації в Україні; взаємозв'язок між різними складовими економічної політики сталінського режиму (індустріалізація, колективізація); зміни в соціальній структурі населення, особливості суспільно-політичного та культурного життя періоду.

Визначати причини та наслідки політики форсованої індустріалізації та колективізації, зв'язки між радянською модернізацією та зміною соціальної структури українського радянського суспільства; масових репресій в Україні; причини та наслідки Голодомору 1932–1933 рр.

25. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ (1921–1939 РР.)**Факти:**

Українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехо-Словаччини. Економіка українських земель. Різні течії в суспільно-політичному русі, радикалізація політичного життя в 1930-х роках.

Дати:

1929 р. – утворення ОУН;

1930 р. – проведення польською владою політики «пацифікації».

15 березня 1939 р. – проголошення незалежності Карпатської України.

Персоналії:

Є. Коновалець, А. Мельник, В. Липинський, А. Волошин.

Поняття та терміни:

«осадництво», «пацифікація», «русофільство», «русинство».

Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехо-Словаччини.

Характеризувати вплив міжнародної ситуації 1920–1930-х рр. на становище західноукраїнських земель, політику урядів Польщі, Румунії, Чехо-Словаччини в українських землях, стан економіки, життя населення, освіти та культури, різні течії національного руху, діяльність політичних партій західноукраїнських земель у 1930-х роках.

Визначати міжнародні фактори, що спричинили розподіл українських земель між іншими державами на початку 1920-х рр. та його наслідки для населення; причини та наслідки діяльності політичних сил у західноукраїнських землях за цього періоду.

26. УКРАЇНА ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ТА ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВОЄН (1939–1945 РР.)**Факти:**

Початок Другої світової війни. Приєднання Західної України, Південної та Північної Бессарабії та Північної Буковини до складу УРСР. Початок Великої Вітчизняної війни. Встановлення нацистського окупаційного режиму. Розгортання радянського партизанського руху. Діяльність ОУН.

Розпізнавати на картосхемі українські землі, приєднані до УРСР в результаті реалізації радянсько-німецьких договорів 1939 р.; місця, пов'язані з початком та завершенням визволення України від німецьких загарбників, битв і військових операцій, окупаційні зони, на які була поділена Україна, території поширення та активних дій різних течій руху Опору.

Утворення УПА. Визволення України. Депортація кримських татар та інших народів Криму. Перемога у Великій Вітчизняній війні.

Дати:

23 серпня 1939 р. – радянсько-німецький пакт про ненапад (пакт Молотова-Ріббентропа);

1 вересня 1939 р. – початок Другої світової війни;

17 вересня 1939 р. – вступ Червоної армії на територію західної України;

листопад 1939 р. – Східну Галичину і Волинь включено до складу УРСР;

2 серпня 1940 р. – Південну та Північну Бессарабію та Північну Буковину включено до складу УРСР;

22 червня 1941 р. – початок Великої Вітчизняної війни;

30 червня 1941 р. – проголошення Акта відновлення Української Держави;

грудень 1942 р. – початок звільнення України;

6 листопада 1943 р. – визволення Києва;

січень – лютий 1944 р. – Корсунь-Шевченківська наступальна операція;

вересень – жовтень 1944 р. – Карпатсько-Ужгородська наступальна операція;

28 жовтня 1944 р. – визволення всієї території України;

9 травня 1945 р. – завершення Великої Вітчизняної війни, День Перемоги.

Персоналії:

С. Тимошенко, М. Кирпонос, С. Ковпак, О. Федоров, О. Сабуров, О. Теліга, Р. Малиновський, І. Черняхівський.

Поняття та терміни:

«план «Ост», «новий порядок», «Голокост», «колабораціонізм», «рух Опору», «депортація», «радянська», «Нюрнберзький процес».

Характеризувати суть гітлерівського плану «Ост», нацистський «новий порядок» в Україні, діяльність радянських партизан та українського визвольного руху.

Визначати наслідки радянсько-німецьких договорів 1939 р. для українських земель, політики радянської новоприєднаних до УРСР територій, причини поразок Червоної армії у 1941 р., основні результати та наслідки війни для України й українського народу, внесок українського народу в перемогу над Німеччиною та її союзниками.

Описувати мобілізаційні заходи, процес окупації України, перебіг найважливіших військових подій 1941–1945 р. (битва за Дніпро, Корсунь-Шевченківська наступальна операція; Карпатсько-Ужгородська наступальна операція); звільнення України, визволення Києва, депортацію кримських татар та інших народів Криму.

27. ПОВОЄННА ВІДБУДОВА ТА РОЗВИТОК УКРАЇНИ В 1946 – НА ПОЧАТКУ 1950-Х РР.

Факти:

Зовнішньополітична діяльність УРСР. Адміністративно-територіальні зміни. Відбудова промисловості. Голод в Україні 1946–1947 рр. Радянська західних областей України. Боротьба ОУН та УПА. Політико-ідеологічне і культурне життя України.

Дати:

квітень 1945 р. – Україна стає співзасновницею ООН;

березень 1946 р. – «саморозпуск» УГКЦ;

1946–1947 рр. – голод в Україні;

квітень-липень 1947 р. – операція «Вісла».

Персоналії:

Д. Мануїльський, М. Хрущов, О. Гончар, Й. Сліпий.

Поняття та терміни:

Розпізнавати на картосхемі зміни в адміністративно-територіальному устрої України.

Характеризувати зовнішньополітичну діяльність УРСР у повоєнні роки та політику влади щодо економічного, соціально-політичного, релігійного, культурного та повсякденного життя населення, хід операції «Вісла», процеси радянської західних областей України.

Визначати причини та наслідки проведення операції «Вісла», голоду в Україні, «саморозпуску» УГКЦ.

28. Україна в умовах політичної та економічної лібералізації суспільства (1953 – 1964 рр.)

Факти:

Лібералізація суспільно-політичного життя УРСР в середині 1950–1960-х рр.: припинення масових репресій, реабілітація. Зміни адміністративно-територіального устрою УРСР. Зміни в промисловості та сільському господарстві, соціальній сфері. Реформування управління економікою. Виникнення руху «шістдесятників», дисидентського руху наприкінці 1950 – початку 1960-х рр.

Дати:

лютий 1954 р. – входження Кримської області до складу УРСР;
1956 р. – XX з'їзд КПРС;

Персоналії:

М. Підгорний, Б. Патон, В. Глушков, О. Антонов, В. Симоненко

Поняття та терміни:

«лібералізація», «політична реабілітація», «відлига», «раднаргоспи», «шістдесятники», «дисидентство».

Розпізнавати на картосхемі зміни в адміністративно-територіальному устрої України.

Характеризувати сутність процесу лібералізації, реформи управління економікою в середині 1950–1960-х рр., здобутки та особливості розвитку культури, сутність опозиційного руху.

Визначати наслідки процесу лібералізації, економічних реформ для українського суспільства, причини та наслідки входження Кримської області до складу УРСР, причини виникнення та значення опозиційного руху.

29. Україна в період загострення кризи радянської системи (1965–1985 рр.)

Факти:

Політико-ідеологічна криза радянського ладу в Україні (середина 1960 – початок 1980-х рр.). Кадрові зміни в політичному керівництві УРСР. Конституція УРСР 1978 р. Спроби економічних реформ у другій половині 1960-х рр. Розвиток атомної енергетики. Тенденції розвитку соціальної сфери. Культура і духовне життя. Опозиційний рух.

Дати:

1959 р. – утворення Української робітничо-селянської спілки.

1965 р. – реформи в сільському господарстві та промисловості («косигінська реформа»);

1972 р. – зміна політичного керівництва УРСР;

1976 р. – утворення Української Гельсінської групи.

Персоналії:

В. Марченко, С. Параджанов, М. Руденко, Л. Костенко, П. Загребельний, В. Стус, В. Чорновіл, П. Шелест, В. Щербіцький, М. Амосов.

Поняття та терміни:

«застій», «номенклатура», «дефіцит», «самвидав», «правозахисник».

Характеризувати зміни в політичному керівництві УРСР на початку 1970-х рр., ключові положення Конституції УРСР 1978 р., стан промисловості та сільського господарства, основні вимоги та напрями опозиційного руху 1960–1970-х рр., явища у сфері культури.

Визначати прояви політико-ідеологічної кризи радянського ладу в Україні, причини активізації опозиційного руху, здобутки та проблеми розвитку соціальної сфери.

30. РОЗПАД РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ ТА ВІДРОДЖЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Факти:

Початок «перебудови». Загострення соціально-економічної кризи. Фінансове становище та рівень життя населення. Чорнобильська катастрофа.

Зростання соціальної та національної активності українського суспільства наприкінці 1980-х рр. Загальноукраїнський страйк шахтарів. Політичні реформи. Формування багатопартійності, створення Народного руху України за перебудову, перші альтернативні вибори до Верховної Ради.

Ухвалення Декларації про державний суверенітет. Акт проголошення незалежності України. Проведення референдуму та виборів Президента України.

Дати:

квітень 1985 р. – початок «перебудови»;

26 квітня 1986 р. – вибух на Чорнобильській АЕС;

вересень 1989 р. – створення Народного руху України за перебудову;

березень 1990 р. – перші альтернативні вибори до Верховної Ради УРСР;

16 липня 1990 р. – ухвалення Верховною Радою Декларації про державний суверенітет України;

24 серпня 1991 р. – ухвалення Верховною Радою Акта проголошення незалежності України;

1 грудня 1991 р. – всеукраїнський референдум і вибори Президента України.

Персоналії: Л. Кравчук.

Поняття та терміни: «перебудова», «гласність», «плюралізм», «багатопартійність», «суверенітет», «інфляція», «ринкові відносини».

Характеризувати зміст та основні напрями політики «перебудови», розгортання соціального та національного рухів, падіння авторитету КПУ, формування багатопартійності, зміст Декларації про державний суверенітет України та Акта проголошення незалежності, особливості соціально-економічної ситуації в УРСР.

Визначати причини і наслідки поглиблення економічної кризи, погіршення життєвого рівня населення, розпаду СРСР і його наслідки для державотворення в Україні.

31. УКРАЇНА В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Факти:

Початок державотворчих процесів. Заснування Збройних Сил. Дострокові вибори до Верховної Ради та вибори Президента України. Прийняття державної символіки, формування інституту громадянства. Ухвалення Конституції 1996 р. Приватизація засобів виробництва. Лібералізація цін. Грошова реформа. Диференціація суспільства. Інтегрування України в європейське та світове співтовариство. Соціально-економічне та культурне життя. «Газові» та «торгівельні війни» з Росією. «Революція Гідності».

Агресія Росії проти України. Анексія Криму. Президентські вибори 2014 р. Антитерористична операція. Угода про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС)

Дати:

6 грудня 1991 р. – заснування Збройних Сил України;

липень 1994 р. – обрання Л. Кучми Президентом України;

Характеризувати державотворчі процеси, соціально-економічні реформи в Україні та її інтеграцію у світове співтовариство, риси економічного, соціального, політичного, національного, культурного життя, здобутки України на шляху інтеграції у європейський, світовий гуманітарний та освітній простір.

1995 р. – Україна стає членом Ради Європи;
28 червня 1996 р. – ухвалення Конституції України;
жовтень–грудень 2004 р. – «Помаранчева революція», обрання Президентом України В. Ющенка;
2008 р. – вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ);
листопад 2013 – лютий 2014 рр. – «Революція гідності»;
2014 р.– підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС).
Червень 2014 р.– обрання П.Порошенка Президентом України

Персоналії:
Л. Кучма, В. Ющенко, В.Янукович, П.Порошенко

Поняття та терміни:
«революція на граніті», «Помаранчева революція», «Євромайдан», «Небесна сотня», «Революція Гідності», «сепаратизм», «антитерористична операція (АТО)», «анексія», «тимчасово окупована територія»

Перелік пам'яток архітектури та образотворчого мистецтва, обов'язкових для розпізнавання абітурієнтами

Виникнення та розквіт Київської Русі

- Софійський собор в Києві (перша половина 11 ст.). Сучасний вигляд.
- Мозаїки Богоматері Оранти та Христа Вседержителя із Софійського собору в Києві.
- Спасо-Преображенський собор в Чернігові. 1036. Сучасний вигляд.
- Родина князя Святослава Ярославича. Мініатюра з «Ізборника» 1073.

Київська Русь за часів роздробленості. Галицько-Волинська держава

- Холмська ікона Богородиці (візантійська традиція). 11 ст.
- Вишгородська ікона Богородиці (візантійська традиція). 1 пол. 12 ст.
- Дорогобузька ікона Богородиці (остання третина 13 ст.)
- П'ятницька церква в Чернігові. Кінець 12 ст.
- Церква святого Пантелеймона поблизу Галича. Кінець 12 ст.

Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (у другій половині XIV – першій половині XVI ст.)

- Ікона Богородиці з пророками з церкви у Підгородцях.
- Вірменський собор у Львові. 1363.
- Верхній замок у Луцьку.
- Кам'янець-Подільська фортеця
- Хотинська фортеця
- Ханський палац у Бахчисараї

Українські землі в другій половині XVI ст.

- Ікона Успіння Богородиці перемишльського маляра Олексія Горошковича. 1547.
- Мініатюри Пересопницького Євангелія. Між 1556–1561.
- Будинок Корнякта у Львові
- Меджибізький замок
- Острозький замок

Українські землі в першій половині XVII ст.

- Замок у Підгірцях (Львівщина) 1630–1640-і.
- Троїцький Межиріцький монастир-фортеця поблизу Острога.
- Портрет Петра Конашевича-Сагайдачного з книги «Вірші на жалісний погреб шляхетного рицаря Петра Конашевича-Сагайдачного». 1622.

Початок Національно-визвольної війни

- Портрет Богдана Хмельницького. Гравюра В. Гондіуса. Середина 17 ст.
- Ікона Покрову Богородиці із зображенням Богдана Хмельницького.

– Іллінська церква в Суботові. 1656. Реконструкція.

Українські землі в наприкінці 50-х – 80-ті рр. XVII ст.

- Троїцький собор Троїцько-Іллінського монастиря в Чернігові. 1679–1695.
- Покровський собор у Харкові. 1689.

Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.

- Ікона «Архангел Михаїл». З іконостасу церкви Різдва Христового в м. Жовква. І. Руткович.
- Ікона «Вознесіння». З іконостасу церкви Воздвиження Чесного Хреста монастиря Скит Манявський. Й. Кондзелевич.
- Гравюра «І. Мазепа серед своїх добрих справ» І. Мигури. 1706.
- Георгіївська церква Видубицького монастиря в Києві. 1696–1701.

Українські землі в другій половині XVIII ст.

- Троїцька соборна церква в Новомосковську. 1773–1779.
- Покровська церква в Києві. 1766.
- Успенська соборна церква Почаївської лаври. 1771–1783.
- Собор Святого Юра у Львові. 1744–1762.
- Палац Кирила Розумовського в Батурині.
- Андріївська церква в Києві. 1754.

Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій у першій половині XIX ст.

- Живописні твори Т. Шевченка: «Автопортрет» (1840), «Катерина» (1842), офорти з «Живописної України» на історичну тематику.
- Картина «Дівчина з Поділля» В. Тропініна
- Будівля Київського університету (1837–1843)

Українські землі у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперії у другій половині XIX ст. – початку XX ст.

- Будинок з химерами в Києві. 1902–1903.
- Будівля театру в Одесі. 1883–1887.
- Будинок резиденції митрополита Буковини в Чернівцях. 1864–1873.
- Володимирський собор у Києві. 1862–1896.
- Картина «Сінокіс» М. Пимоненка.
- Картина «Запорожці пишуть листа турецькому султанові» І. Рєпіна. 1878–1891.
- Пам'ятник Б.Хмельницькому в Києві. Скульптор М. Микешин. 1888.
- Будівля Національної опери України. 1901.

Відповідальний секретар
Приймальної комісії ОНМедУ

Г.Ф. Степанов